

Zákony myšlení rozumu a pohnutky srdce

Pietro Archiati

Logika a láska se k sobě mají jako hlava a srdce člověka. K nejkrásnějším věcem v životě patří těch tisíc jisker, jež vznikají z vnitřního napětí, panujícího mezi chytrými myšlenkami hlavy a moudrými tušeními srdce. Logika hlavy chce pro všechno, co člověk koná, najít rozumné zdůvodnění, avšak srdce má své vlastní pohnutky, které většinou bývají zcela jiného rázu než pohnutky rozumu. Ono „proč“ a „jak“ srdce nevisí nikdy jen na jedné tenounké niti, jakou je nit logiky, nýbrž vychází z hloubi životní zkušenosti, z oblastí, v nichž se s pouhým rozumem nikam nedostaneme.

Každý člověk žije v tomto léčivém poli napětí mezi myšlenkou a citem, mezi úvahou a prožitkem. Hrozí-li, že jedna strana potlačí druhou, vzniká-li vnitřní nerovnováha, cítí se člověk nešťastný. To může vést dokonce až k tělesným nemocem, neboť vlastní příčina nemoci nespočívá nikdy v těle, v čistě hmotných pochodech: v těle člověka se vždy vyjadřuje něco, co se předtím odehrálo v jeho duši nebo v jeho duchu.

Když byla řeč o rozumu a lásce, považoval se rozum dlouho za záležitost muže, zatímco srdeční síly se hledaly u ženy. Byť by to dnes už nikdo neviděl tak jednoznačně - ta spousta odstínů a výjimek je příliš zjevná - přesto zůstává zřetelný mužský sklon ke spíše suchopárnému, intelektuálnímu myšlení, zatímco pro mnoho žen jsou síly citu a srdce důležitější než rozum. Každý člověk přitom, ať vědomě či nevědomě, usiluje o zdravý soulad všech svých sil, neboť jen v souhře toho, co od člověka žádá rozum, a toho, kam ho chce vést srdce, najde každý nakonec své štěstí. Záleží na tom, aby člověk věděl, kdy se má řídit spíše rozumovou úvahou, a kdy má přenechat vedoucí úlohu srdci. Nelze říci, že jedno je důležitější nebo lepší než druhé; obojí nepostradatelně přispívá ke štěstí člověka. Neexistují dva lidé, u nichž by schopnosti lásky a rozumu, oddanosti a chytrosti byly rozděleny stejně, neboť i vnitřní rovnováha každého člověka se neustále proměňuje.

Právě díky této pohyblivé hře vnitřních sil je každé setkání, každý vztah dvou lidí tak napínavý. Co dělá lásku dvou lidí obzvlášť cennou, je právě možnost, kterou každý má, totiž dát druhému to, co je u něj méně vyvinuto. Kdyby v každém člověku neexistovaly neustále nové proměny této rovnováhy mezi silami rozumu a srdce, kdyby nebylo nedostatku, výkyvů, poruch - inu, pak by nebylo ani dalšího vývoje.

Takový „nezaměstnaný“ člověk naštěstí neexistuje; chybělo by mu totiž právě to nejkrásnější v životě: být neustále na cestě, každý den vykouzlit novou rovnováhu sil.

Člověk, u nějž převažují srdeční síly, bude mít možná potíže s tím, aby uznal důležitost myšlení pro život. Logické myšlení je však nezbytné, kdykoli jde o to, zařadit jevy světa nepředpojatě a věcně do všedního dne, tak aby bylo možné se podle nich řídit. Nikdo nemůže žádat, aby se svět řídil podle něho, ale každý může žádat sám od sebe, aby se řídil podle světa, aby se choval podle příslušné životní situace. Aby to dělal, musí být člověk schopen stále lépe poznávat svět v jeho objektivní skutečnosti, čehož se dosáhne jen rozumem, věcností vědecky školeného myšlení.

Pro člověka srdce bude smysl mnoha jeho setkání v životě spočívat právě v tom, aby byl druhými podněcován k objevení důležitosti rozumu, k zamilování si myšlení. Čistě pocitově má sklon ptát se, k čemu mají být všechny ty suchopárné teorie dobré. S vřelostí srdce se přece člověk dostane mnohem dál, myslí si. Právě proto mu však osud znovu a znovu připravuje setkání s lidmi, kteří mu říkají: „Víš co, s tou tvou hřejivou láskou, která tě dělá tak šťastným, si příliš nevím rady. Pokud mi chceš opravdu pomoci, pokus se nechat pro- jednou pracovat i svou hlavu! Tvrdit, že mě máš rád, můžeš jenom tehdy, když se budeš také snažit pochopit, jaký jsem. Když se budeš jenom opájet svými pocity, tak to nebude k ničemu. Nejlepší by bylo, kdybys dokázal objektivní stav věci uchopit chladným rozumem.“ - Samozřejmě že člověk rozumu není vždy právě ohleduplný v zacházení s člověkem srdce; ohleduplnost není zrovna jeho silnou stránkou. Osud ovšem jedná s počínajícím snilkem se zvláštní láskou, když ho přivádí k lidem hlavy. A člověk srdce bude za tuto pomoc vděčný, aby mohl zakusit ono štěstí myšlení. S tím hlubší horoucností srdce bude člověku rozumu dávat lásku, která mu schází.

Člověku, který stále jen přemýšlí, přemýšlí a ještě jednou přemýšlí, u něhož jsou mezilidské vztahy spíše tak trochu podchlazené, protože tak úplně neví, co si má počít se svým srdcem, možná lidé, s nimiž se setká, řeknou: „Co vlastně máš ze svého pyšného rozumu? Co je ti to platné, že máš pořád pravdu, když nedokážeš dávat ani přijímat lásku? Žij blaze s tou svou bezchybnou logikou, mě to však nic neříká a najdu si raději jiné lidi!“ - Člověk, který staví na odív svůj důvtip a který si navíc ještě namlouvá, že se nikdy nemylí, se dříve či později stane nesnesitelný pro své okolí, sám ze své blízkosti vypudí své nejlepší přátele. Jednostranné zdůrazňování rozumu je známkou toho, že někdo dosud nedokáže zcela uvážit váhu srdečních sil. Člověku hlavy je zatěžko chápat, že jsou v životě věci, jimž rozumí jen srdce.

V moderní společnosti, která se jednostranně upsala železné logice vědy a techniky, kde city a vřelost srdce pouze překázejí kultu mozku, který je pěstován, je stále více lidí, kteří ani nevědí, že nějaká „logika srdce“ existuje. Nevýslovně trpí, když se jim

nedaří obchody, když zažijí zvraty ve své profesi; nestarají se o své srdce, které by jim toho o jejich utrpení mohlo nekonečně mnoho říci, které však už ani nemůže bít na poplach, protože už dotlouklo.

Vnitřní pohyblivost, která vyplývá z protikladných sklonů hlavy a srdce, může každému kroku, který člověk udělá, propůjčit zdravý švih, jenž ho přivede dál na jeho cestě životem. Rozum má sklon myslet především na prospěch vlastní osoby; srdce má schopnost brát na zřetel i to, co je důležité pro druhé. Svým rozumem člověk přesně promýšlí, co sám potřebuje; ve svém srdci může mít cit pro to, čím strádají ostatní. Štěstí života spočívá v tom, že člověk v každé životní situaci dokáže myslet na sebe a zároveň cítit s ostatními.

Čím racionálnější charakter má povolání, které člověk vykonává, tím více se od něj žádá, aby své srdce vypudil z profesního světa a nechal panovat jen chladnou logiku účelnosti a myšlení v intencích užitečnosti. Doma bude takový člověk vědomě či nevědomě tím víc hledat vyrovnání: od lidí ve svém nejbližším okolí, od své rodiny bude možná očekávat všechny ty city a láskyplnou pozornost, které mu v profesním životě zůstávají odepřeny. Zaujme postoj, že má koneckonců právo na to, aby alespoň doma mohl trochu „natankovat“. Přitom ho nenapadne, že doma si člověk může své srdce „vzít k srdci“ jenom tehdy, nezamrzlo-li již předtím v kanceláři.